Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

KURJER FILATELISTYCZNY

ORGAN POLS. ZWIĄZKU AKAD. FILATEL.

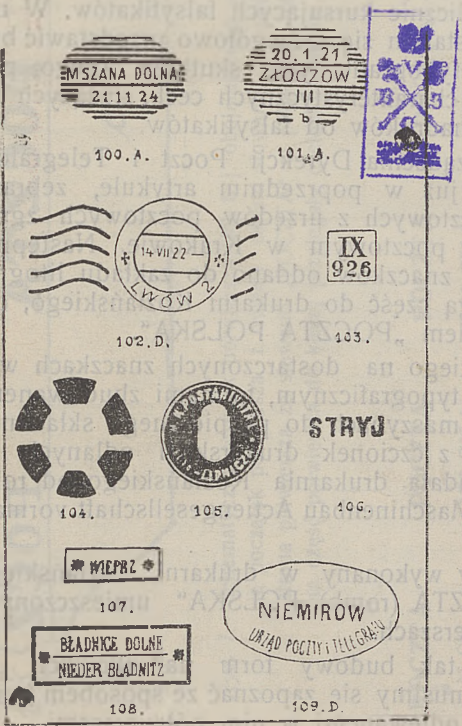
ORGAN POLS. KLUBU FILATELIST.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA	Cena egzemplarza	Prenumerata roczna:
LWÓW, ul. Kurkowa L. 5/Ip.	**35 gr.**	w kraju: 3·50 zł. półr. 2 zł.
K. O. WARSZAWA Nr. 152.836.		zagranicą roczna 5 zł.

Wydawca: JERZY ZADUROWICZ

ROK V. LWÓW, 20 stycznia 1928. Nr. 49.

Pamiątki pocztowe po b. zaborze austrjackim.

Stemple-datowniki, Stemple urzędowego charakteru oraz stemple zastępcze austrjackiego pochodzenia.

(Szczegóły w dodatkach).

Wszystkim tym, którzy z okazji rozpoczęcia 5-go roku istnienia „K. F.“ nadesłali nam życzenia dalszego pomyślnego rozwoju tego jedynego pisma polskiego poświęconego filatelistyce, składamy tą drogą serdeczne podziękowanie.

Prof. Stan. Mikstein.

Pierwsze polskie znaczki dla b. zaboru austrjackiego.

III. Sporządzanie form nadrukowych typograficznych.

Dotychczasowa nieznajomość form nadrukowych dla pierwszego wydania polskich prowizorycznych znaczków dla Małopolski, znanych ogólnie pod nazwą „znaczków wydania Krakowskiego“, a skutkiem tego i nieznajomość właściwości i cech samych nadruków na dotyczących znaczkach, uniemożliwiały rozróżnianie oryginałów od licznie kursujących falsyfikatów. W niniejszym tedy artykule postaram się szczegółowo przedstawić budowę form nadrukowych typograficznych, skutkiem czego poznamy odrazu cały szereg charakterystycznych cech, służących do odróżniania oryginalnych nadruków od falsyfikatów.

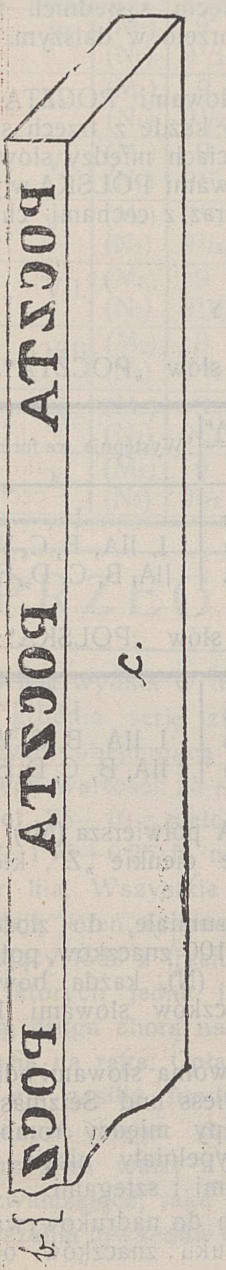
Stosownie do rozporządzenia Dyrekcji Poczt i Telegrafów we Lwowie, omówionego już w poprzednim artykule, zebrane pozostałości znaczków pocztowych z urzędów pocztowych zgromadzono w Ekonomacie pocztowym w Krakowie. Następnie część tych zgromadzonych znaczków oddano do zakładu litograficznego Zielińskiego, drugą część do drukarni Koziańskiego, celem opatrzenia ich nadrukiem „POCZTA POLSKA“.

W drukarni Koziańskiego na dostarczonych znaczkach wykonano nadruk sposobem typograficznym, formami zbudowanemi z półwierszy, odlanych w maszynach do pośpiesznego składania, zwanych linotypami, oraz z czcionek drukarskich odlanych na monotypie. Linotypy posiadała drukarnia Koziańskiego od roku 1914 z fabryki „Berliner Maschinenbau Actiengesellschaft vormals Schwartzkopf“.

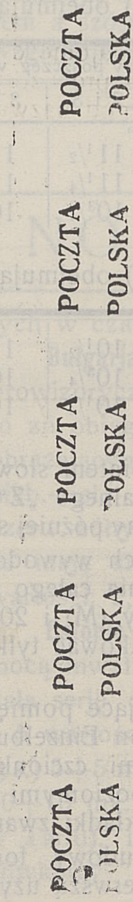
Nadruk typograficzny wykonany w drukarni Koziańskiego składał się ze słów „POCZTA (romb) POLSKA“ umieszczonych na znaczkach w trzech wierszach.

Celem zrozumienia tak budowy form nadrukowych jak i właściwości nadruków, musimy się zapoznać ze sposobem funkcjonowania linotypu oraz odlewanemi w nim półwierszami.

W magazynie linotypu, w osobnych przegrodach, których ilość zależy od ilości liter i znaków pisarskich, znajdują się mosiężne matryce posiadające wklęsłe litery lub znaki pisarskie (negatywy liter i znaków pisarskich). Przy uderzaniu tastrów, jak przy maszynie do pisania, wypadają kolejno matryce i tworzą wiersz z żądanym tekstem. Taki wiersz złożony z matryc przechodzi automatycznie przed szczelinę, którą wpływa stopiony aljaż czcionkowy (mieszanina ołowiu i cyny). Wypływający aljaż zastygając w tej szczelinie w zetknięciu z przylegającemi matrycami, tworzy jednolitą czworościenną płytkę, na której wierzchniej wąskiej ściance znajdują się wypukłe litery odlane z matryc. Następnie po automatycznem obcięciu i obrównaniu płytka ta czyli wiersz linotypowy, zastępujący luźne czcionki drukarskie wypada do odpowiedniej przegrody a matryce, które służyły do odlania tego wiersza linotyp sam automat. rozbiera, sortuje i przenosi do odpowiednich przegródek magazynu. Przez wyłączenie części sortującej matryce, można z jednego ich układu odlać dowolną ilość zupełnie jednakowych wierszy.

Ryc. 1. Schematyczny rysunek półwiersza (M) t. j. obejmującego pięć słów „POCZTA". Przedstawiona część obejmuje początek półwiersza z dwoma całemi słowami. *a*=osdtępy między poszczególnemi słowami, *b*=górna strona półwiersza ze słowami „POCZTA" w półwierszu (M) a słowami „POLSKA" w półwierszu (N), *c*=dolna część półwiersza do której przylegały czcionki rombów.

Ryc. 2. Odbitka półwierszy linotypowych (M_1) i (N_1) wtórnie odlanych z cieńkim „Z" słowa „POCZTA".

W taki to powyżej opisany sposób odlano też wiersze, z których złożono formy do wykonania nadruków na

znaczkach wydania Krakowskiego. Jeden rodzaj tych wierszy, który w dalszym ciągu oznaczać będziemy (M), obejmował po pięć słów „POCZTA", drugi rodzaj (N) po pięć słów „POLSKA". Poszczególne słowa w wierszach tak (M) jak i (N) były oddzielone od siebie odpowiednimi odstępami. Ponieważ dwa takie linotypowe wiersze (M) i (N) mogły służyć do nadrukowania obu słowami „POCZTA" i „POLSKA" tylko pięciu sąsiednich znaczków jednego poziomego rzędu arkusza, przeto w dalszym ciągu nazywać je będziemy „półwierszami".

Tak półwiersze (M) t. j. z pięcioma słowami POCZTA jak i (N) z pięcioma słowami POLSKA odlano każde z trzech składów matryc, co można poznać po odległościach między słowami POCZTA w półwierszach (M) i między słowami POLSKA w półwierszach (N). Odmiany tych półwierszy wraz z cechami charakterystycznemi podaje następująca tabliczka.

RODZAJE PÓŁWIERSZY.

a) Półwiersze (M) obejmujące po pięć słów „POCZTA".

Oznaczać będziemy	Odstęp między poszczeg. wyraz. „POCZTA"				Występuje we formie*)
	1 i 2	2 i 3	3 i 4	4 i 5	
(M_1)	10 1/2	11 1/2	11 1/2	11 1/2	I.
(M_2)	11 1/4	11 1/4	11 1/4	11 1/4	I, IIA, B, C, V,
(M_3)	12 1/4	10 3/4	10 3/4	10 3/4	IIA, B, C, D, E,

b) Półwiersze (N) obejmujące po pięć słów „POLSKA":

(N_1)	10 3/4	10 1/2	11	10 3/4	I
(N_2)	10 3/4	10 3/4	10 3/4	10 3/4	I, IIA, B, C, V,
(N_3)	11 3/4	10 1/4	10 1/2	10 1/2	IIA, B, C, D, E,

W czwartem i piątem słowie POCZTA półwiersza (M_1) występuje zamiast normalnego „Z" tak zwane cienkie „Z", którego powstanie omówimy później szczegółowo.

Jak z poprzednich wywodów jest zrozumiałe, do złożenia formy do nadrukowania całego arkusza ze 100 znaczków, potrzeba było 20 półwierszy (M) i 20 półwierszy (N), każda bowiem ich para mogła nadrukować tylko pięć znaczków słowami POCZTA i POLSKA.

Romby występujące pomiędzy temi dwoma słowami odlane na monotypie (Lanston Einzelbuchstaben Giess und Setzmaschine) były pojedynczemi czcionkami. Odstępy między rombami jak również między poziomymi rzędami wypełniały niskie nieoddrukowujące się wkładki zwane interlinjami i sztegami.

Jako przykład budowy form służących do nadrukowywania rozpatrzymy formę pierwszą użytą do nadruku znaczków opła-

tnych 3, 5, 6, 10, 12, 15, 20, 40, 50, 60, 80, 90 halerzy, 1 kor., a z dopłatnych 50/42 hal. i 10 kor. z nadrukiem czarnym. Forma ta obejmująca nadruki dla 100 znaczków czyli całego arkusza składała się: 1) z pięciu półwierszy (M_1), zawierających cienkie „Z“; 2) z pięciu półwierszy (N_2). Obydwa te rodzaje półwierszy znajdują się po lewej stronie 1 do 5 rzędu poziomego. 3) Cała reszta tej formy złożona jest z półwierszy (M_2) i (N_2).

W załączonej tabelce przedstawiona jest budowa schematyczna formy I., tak jak się przedstawia jej odbicie na arkuszu znaczków. Liczby umieszczone między oznaczeniami półwierszy wskazują odległości między piątem a szóstem słowem POCZTA względnie POLSKA.

Poziomy rząd I.	(M_1) (N_1)	$8\frac{3}{4}$ $9\frac{1}{4}$	(M_2) (N_2)
" " II.	(M_1) (N_1)	9 $9\frac{1}{2}$	(M_2) (N_2)
" " III.	(M_1) (N_1)	9 $9\frac{1}{2}$	(M_2) (N_2)
" " IV.	(M_1) (N_1)	9 $9\frac{1}{2}$	(M_2) (N_2)
" " V.	(M_1) (N_1)	9 $9\frac{3}{4}$	(M_2) (N_2)
" " VI.	(M_2) (N_2)	$9\frac{1}{4}$ $9\frac{1}{2}$	(M_2) (N_2)
" " VII.	(M_2) (N_2)	9 $9\frac{1}{2}$	(M_2) (N_2)
" " VIII	(M_2) (N_2)	9 $9\frac{1}{2}$	(M_2) (N_2)
" " IX.	(M_2) (N_2)	9 $9\frac{3}{4}$	(M_2) (N_2)
" " X.	(M_2) (N_2)	9 $9\frac{1}{2}$	(M_2) (N_2)

PRZEGLĄD NOWOŚCI

Belgja wydała w drugiej połowie grudnia serję zn. dobroczynnych, obejmującą 5 następujących wartości: 25+10 c. ciemnofiol., 35+10 c. zielon., 60+10 c. fiol., 1·75+0·25 fr. nieb. i 5 fr. +1 fr. lila. Wszystkie wartości posiadają jeden rysunek przedstawiający łódź z trzema osobami z których jedna jest ociemniałą, druga chorą na gruźlicę a trzecia na raka. Opłata dodatkowa ma zasilić fundusze następujących instyt. dobroczyn.: Towarzystwa walki z gruźlicą, Ligi zwalczającej raka oraz Stowarzyszenia inwalidów ociemniałych w czasie wojny.

Bułgarja puściła w obieg dwa prowizoryczne zn. lotnicze. Są to zn. obiegowe z nadrukiem wyobrażającym samolot: 1 l. na 6 l. nieb.-ziel., (nadr. czerw.), 4 l. czerw.-żółty (nadr. nieb.) Wkrótce mają się pojawić 3 dalsze wartości: 2, 6 i 10 lew.

Estonja chcąc przyjść z pomocą inwalidom wojennym wydała serję dobroczynną złożoną z 5 wartości (w nawiasach opis rys.) 5+5 mk. (zamek Kuresaare) 10+10 mk. nieb.-bronz. (katedra w Tarłu), 12+12 mk. różowooliwkowy (zamek Riieikosü)

20+20 mk. nieb.-bronz. (twierdza w Narwi), 40+40 mk. bronz.-zielony (widok ogólny Talinu).

Luksemburg. Ukazała się w obiegu serja zn. dobroczyn. z podobizną młodziutkiej księżniczki Elżbiety. W skład tej serji wchodzą następ. wartości: 10 c.+5 zielono-czarny, 50 c.+10 c. bronz.-czarny, 75+20 c. pomarań.-czarny, 1 fr.+30 c. czerwono-czarn., i 1·50 fr.+50 c. nieb.-czarny.

Holandja również wydała w w połowie grudnia cztery znaczki dobroczynne a to: 2+2 c. lila-fiol., 5c.+2 c. zielono-żółty, 7 1/2+3 1/2 c. czerw.-czarny i 15+3 c. nieb.-bronz. Na poszczególnych wartościach umieszczono herby czterech prowincji wchodzących w skład państwa holenderskiego.

Rosja na odmianę puściła w obieg nie mniej nie więcej tylko osiem prowizorycznych znaczk. opłaty. Są one następujące: 8 kop. na 7 kop. (Popow), 8 na 7 kop. (jub.), 8 na 7 kop. (jub. ząbk.), 8 na 7 kop. (jub. 1905 — 1925), 8 na 7 kop. (1905 — 1925 ząbk.) i 8 na 7 kop. (Esperanto). Prócz tego ukazał się 18-kopijkowy zn. opłaty z podob. Lenina barwy oliwkowej.

Szwajcarja. Komplet wydań dobroczynnych z ub. roku zamyka szwajcarska serja „Pro Iuventute“ złożona z 4 wartości a to: 5+5 c. czerw.-żółty (sierota), 10+5c. zielono-c. różowy (dziecko przy stole), 20+5 c. czerwony (podob. Pestallozzi‘ego) i 30+10 c. czarno-nieb. (podob. Pestallozzi‘ego).

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Do numeru niniejszego dołączamy w formie dodatku 4-stronicowego dalszy ciąg szkicu historycznego: „Pamiątki pocztowe po b. zaborze austrjackim“ pióra p. A. B. Piaskowskiego.

Następny numer „K. F.“ pojawi się w drugiej połowie lutego b. r.

OSTRZEGAMY! przed następującemi nieuczciwemi jednostkami i firmami

WIR WARNEN! vor folgenden, unehrlichen Personen und Firmen

S. Grünszpan Kielce, Rynek 18, **Wł. Klemczak** Miejska Górka, **Ł. Szapował** Dubno, **J. Rabinstein** Dubno, Zabramje 19., **Alf. Teslou Doprat** Estonja, **H. Grünberg** Rzeszów, Baldach 13, **I. Spiegelman** Łódź Narutow 9, **Fr. Pawelski** Bydgoszcz, Pomorska 30, **J. Wiśniewski** Bydgoszcz, Miłoleśna 10, **K. Hodek** Wiedeń XIX, Kahlenb. 101, **A. Locker** Piatra — N Rumunja, **J. Mozdyniewicz i W. Strzelbicki** Warszawa, Sto-Krzyska 11/11, **Ign. Ores** Kraków Rynek 9, **M. Stencel** Gdańsk pl. Heveliusa, **O. Smida** Praga VIII Brevnov 594, **L. Friedmann** Bucarest (Rum.) **S. Tomalik** Zagożdżon.

Od Administracji: Podajemy do wiadomości P. T. prenumeratorów, że przy nadsyłaniu ogłoszeń ulgowych nie potrzebują dołączać odnośnych kuponów. Zarazem zwracamy uwagę P. T. Ogłaszającym się, że kupony z tekstem niemieckim są ważne tylko dla czytelników zamieszkałych zagranicą.

Z organizacji Na V-tem zwyczajnem walnem zebraniu członków Pol. Zw. Akad.-Filat., odbytem dnia 18 grudnia ub. r. dokonano wyboru nowych władz związkowych. Do zarządu weszli K. K. J. Zadurowicz przew., Skuła M. sekr., T. Zieliński skarbn., R. Skutschik gosp ; w skład komisji lustr. zostali wybrani K. K. M. Polański, L. Springer i Z. Augustyn,

OGŁOSZENIA.

Za treść ogłoszeń Redakcja nie odpowiada.

Taryfa ogłoszeniowa (Prix des annonces, Anzeigentarif):
1/1 str. (page, Seite) — 20·- zł. (Fr. suis schw. Fr.), 1/2 — 11·- zł., 1/3 — 8·, 1/4 — 6·- zł., 1/6 - 5·- zł., 1/8 — 3·50 zł. Drobne ogłoszenia (petites annonces, kleine Anz.): słowo (mot, Wort.) = 0·05 zł. (Fr. suis. schw. Fr.) Najmniejsze ogłoszenie 1·— zł.
Opust (rabais, Rabatte,: 3 × 5%, 6 × 10%, 9 × 15%, 12 × 20%

Baczność! Turcja (Yvert 193 wart. 1250 fr. Michel 245) 200 pia. pięknie stempl. okazyjnie do sprzed. Cena na zapyt. **J. Bałowski, Tarnów pl. św. Ducha 3**

Okazyjnie sprzedam tanio zbiór zn. poczt. oraz kilkaset dubletów, przy zapyt dołączyć zn. na odp. **Kaszycako, Szczawnica Niżna Piasek 7.**

Dwa nowe albumy Kamińskiego po 15 zł (z przesył.) za jeden oraz katalog Michla, Zumst. sprzeda **H. Suslik m. Janów G. Śl. Hutnicza 49.**

Okazja! Wybory zn. całego świata na dog. warunkach spłaty wysyła **M. Kosowicz, Gostyń Kolejowa 18** (Przy zakupnie ponad 10 zł. daję premje).

Poszukuję zn. zamorskie i śred. wart. Daję C. S. R. do płata i gazet. prowizorja nominal. albo katalog. Wymiana en gros. Przy zapyt. zn. na odpow. **Blaha R. Saaz 286 C.S.R.**

Za średnie zn. poczt. Gdańska, Łotwy, Estonji i Kłajpedy dam dobrą Polskę. Yvert 28, Min. 50 fr. **Inż. Łopuszyński kpt. Raycza k./Żywca.**

Okazja! Sprzedam większ. ilość przedwojen zn. rożn. Państw, starą Rosję i inne. Również wiele wyd. polsk. **H. Jelicz Poronin k. Zakopanego.**

Znaczki „Poczta Polska" na Austrji, błędnodruki, odwrotki i t d. także najwyższe wartości pojedynczo i we większych ilościach do oddania. Ceny na zapytanie, na żądanie gwarancja jedynego znawcy tych znaczków prof. Miksteina Kraków Sokolska 13. Kupno, sprzedaż, wymiana prowizoryj portowych małopolskich oryg. użytych na listach lub przekazach. **Stanisław Adamski, Lwów Państw. Bank Rolny.**

Chiny, Łotwę, Haiti, Japonję, Marokko daję za zn. polskie. Poszukuję Piłsuds. Stow. Kaczkow. **Fr. Nocek Tarnów.**

Wybory zn. całego świata wysyłam po podpisaniu deklaracji, wysokie rabaty; za 1000 zn. w walucie mark. i koron. wysyłam 350 zagr. **R. Tyblewski, Warszawa Nowowiejska 11/33.**

Sprzedam kilka serji zn. powstań. Górnośląskich i Aserbejdżanu. Zn. są czyste, cięte i ząbk. Cena na zapyt. załączając 30 gr. **F. Długosz, Wilno Dyr. Kolej Wydz. „B".**

Za znaczki Śląska, Gdańska, Litwy Kłajpedy, Łotwy, Rosji Sow. daję Europę połud. i zamorskie kolonje. Za 400 zn. polsk. mytych i nieuszkodz. przynajmn. 40 sort daję 100 szt. Eur. pol. i zamorsk. Wybory zn. wysyłam za kaucją. **R. Putiatycki Jaworów Małopolska.**

Sprzedam Zumsteina „Die Briefmarken der Schweiz" (500 str. druku, 9 tabl. cena księg. 17·50 fr. szw.) okazyjnie za 20 zł. **B. Bąkowski Lwów skr. poczt. 113.**

Uwaga! Poszukuję zn. polsk. do wymiany (wszyst. wyd.) daję wzamian zn. Europy a zwłaszcza zamorskie. **J. Bałowski, Tarnów pl. św. Ducha 3.**

Filateliści 500 cennych zn. zagran. każdy inny I sorty tylko 10 zł., II — 5 zł., III — 3 zł. Zn. wysyłam natychm. po otrzym. gotówki. **H. Suslik, m. Janów G. Śl. Hutnicza 4.**

W komis przyjmuję zn. zagr. za prowizją. **L. Djament skł. pap. Przemyśl Franciszkańska 1.** (Przy zapyt. dołączyć zn. na odpowiedź).

Za 300—1000 zn. polsk. nieuszk. także kursuj. (oprócz 5 i 10 gr.) dam taką samą ilość zagr. i zamorsk. (głównie Japonję, Brazylję i t p.) Za solidność i prędk. gwarantuję. **St. Iwanicki, Lwów Zacharjewicza 1.**

KUPON

upoważniający do zamieszczenia ogłoszenia złożonego z 20 słów w numerze lutowym „K. F." Przy przesyłaniu powyższego kuponu należy dołączyć 50 groszy. Ogłoszenia przyjmuje się do 10/II. 1928.

GUTSCHEIN

für ein Inserat von 20 Worte in der Februar № „K. F."
Mit dem Gutschein sind 0·50 schw. Fr. einzusenden Inseratenschluss am 10. Februar 1928.

„Centrofil“ Lwów Kurkowa 5

poleca każdy inny:

Azja	25	różn.	—.40	zł.
"	50		1.20	"
Austr. Feldp.	25	"	—.75	"
Belgja	100	"	2.50	"
Belg. Pakiet.	50	"	2.—	"
" Kongo	10	"	—.65	"
Bośnia	25	"	1.—	"
"	50	"	2,90	"
Bułgarja	50	"	1.20	"
"	100	"	3.75	"
Danja	25	"	—.30	"
Gdańsk	100	"	2.25	"
Cały Świat	100	"	—.50	"
" "	200	"	1.—	"
Grecja	50	różn.	2.50	zł.
"	100	"	6.50	"

Holandja	50	"	1 30	zł.
Islandja	10	"	—.75	"
Jugosławja	100	"	4.80	"
Luksemburg	10	"	—.30	"
Portugalja	100	"	5.—	"
Siam	15	"	1.20	"
Szwajcarja	75	"	3.50	"
Turcja	100	"	6.—	"
W. Brytanja	50	"	2.50	"
Zamorskie	500	"	15.50	"
Poł. Amer. wydania Seebeka	100	"	7.50	"
Cały Świat	300	"	1.50	"
" "	400	"	2.—	"
" "	500	"	2.50	"

1000 zn. miesz. Europy . . . . 2·50 zł. (10 pak. 20 zł.)
1000 " " Polski I. . . . . 3·— " (10 " 25 ")
1000 " " " II. . . . . 2·— " (10 " 15 ")
100 " " Ukrainy (wys. wart. kat.) 3·— " (10 " 25 ")
100 " " Gdańska . . . . 1·50 " (10 " 12 ")

Koszta przesyłki osobno — 80 gr. 1 zł i 1.30 zależnie od ilości zn. Wysyłka następuje dopiero po wpłaceniu całej należytości na konto P. K. O. Warszawa Nr. 152.636.

WYBORY zn. całego świata wysyłamy za złożeniem kaucji lub podaniem pierwszorzędnych referencji. **Odsprzedawcy otrzymują odpowiedni opust.** Koszta przes. w obie strony ponosi odbiorca.

Briefmarken-Tausch mit allen Ländern. Basis Michel, Yvert. Kein Schund. Ersts. an **E. Menner, Budapest II. Zsigmond U. 5. (Ungarn).**

Technischer Rat Ing. Erwin Woltär Olmütz-Hodolein (C. S. R.) sucht Tausch nach Michel 28 oder Stückzahl. Erstsend erb. Antw immer,

---

„POLONIA”

Handel znaczków poczt., stempli i bonów
WARSZAWA UL. MAZOWIECKA 10.

Kupuję za gotówkę: Znaczki poczt. polsk. i zagr. wszelkich wydań, znaczki stemplowe, bony (papierowe pieniądze) wyd. przez magistraty instyt., osoby pryw. i t. p.

Wysyła wybory po podaniu referencji

Kupno, sprzedaż, zamiana, komis!

Baczność!

Międzynarodowy Klub zamiany

będzie dodawał jako premje nowości Europy. Filateliści zapisujcie się. W całym świecie są już członkowie, W najbliższ. numerze kilka nowości Zagł. Saary lub Turcji, Członkowie osiągają nadzwyczajne korzyści, Wkładka roczna 4 zł, Zapisujcie się natychmiast,

Adres: JAN BAŁOWSKI
Tarnów pl. Św. Ducha 3.

Redaktor odpowiedzialny: Jerzy Zadurowicz.

Odbito. w drukarni Józefa Landesberga w Złoczowie.